

Handläggare
Mats Kajler
08-508 26 244**Till**
Trafiknämnden
2019-12-12**Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023.
Svar på remiss från kommunstyrelsen****Förslag till beslut**

1. Trafiknämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Trafiknämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Gunilla Glantz
FörvaltningschefAnne Kemmler
AvdelningschefErika Björnsson
Enhetschef

Sammanfattning

Stockholms stads säkerhetsprogram, hädanefter kallat säkerhetsprogrammet, eller endast programmet, föreslås ersätta *För ett tryggare och säkrare Stockholm – Stockholms stads trygghets och säkerhetsprogram 2018-2021* (Dnr 171-1309/2017). Förslaget till säkerhetsprogram föreslås gälla samtliga nämnder och bolagsstyrelser och återfinns i bilaga 1 till detta ärende.

Utgångspunkten vid revideringen har varit att tydliggöra stadens höga ambitioner för säkerhetsfrågorna samt att anpassa verksamheten till nya omvärldsförutsättningar, lagstiftning och andra riktlinjer som finns på området.

Att samla styrningen av säkerhetsfrågorna i ett stadsövergripande styrdokument utgör enligt stadsledningskontoret en förutsättning för att nå framgång i arbetet.

Programmet har på samma sätt som förra trygghets- och säkerhetsprogrammet delats in i fem fokusområden och blir nu ett renodlat säkerhetsprogram som kommer att kompletteras med ett kommande eget trygghetsprogram.

Trafikkontoret ställer sig bakom helheten i stadsledningskontorets förslag till säkerhetsprogram men framför en del synpunkter och förslag.

Bakgrund

En mängd lagstiftning styr arbetet med säkerhet på kommunal nivå. I enlighet med överenskommelsen om kommunernas krisberedskap som slutits mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och landsting (SKL) för åren 2019-2022 ska alla kommuner ha ett styrdokument för arbetet med krisberedskap som ska antas inom det första året av mandatperioden. Även handlingsprogram för det olycksförebyggande arbetet som kommuner ska ha enligt lagen om skydd mot olyckor ska sträcka sig över en mandatperiod. Det betyder att styrdokumentet ska gälla som längst till och med den 31 december 2023.

Utöver lagstiftning och andra relevanta riktlinjer har det reviderade säkerhetsprogrammet sin bakgrund i ett föränderligt omvärldsläge parallellt med en ständig teknisk utveckling, vilket har ställt säkerhetsfrågorna i starkt fokus. Hot- och riskbilder i samhället förändras kontinuerligt och påverkas av samhällsutvecklingen både lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Nya globala aktörer försöker hävda sig på världsarenan och gör säkerhetsmiljön mer

oberäknelig. Medvetna informationspåverkanskampanjer kan syfta till att skapa misstro och rubba förtroendet för samhällets aktörer men också till att urholka tilliten människor emellan. Inom Stockholms geografiska område finns även risker och sårbarheter som är typiska för storstaden, där de som är kopplade till befolkningsmängd och befolkningstäthet, infrastruktur, sociala skillnader, folksamlingar och evenemang är särskilt framträdande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts internt på trafikkontoret.

Remissen Stadsledningskontorets förslag till nytt säkerhetsprogram utgör en revidering av *För ett tryggare och säkrare Stockholm – Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018-2021* (dnr 171-1309/2017) som antogs av kommunfullmäktige 2018. Den tydligaste förändringen är att det brottsförebyggande arbetet brutits ut för att samlas tillsammans med andra trygghetsrelaterade frågor i det särskilda trygghetsprogram som är under framtagande. I övrigt har revideringar gjorts för att anpassa programmet till ny lagstiftning samt nya överenskommelser för kommunerna som kompletterar lagstiftningen. Bland annat har en ny säkerhetsskyddslag börjat gälla under 2019 och MSB och SKL har slutit nya överenskommelser om kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar. Den snabba förändringen av det säkerhetspolitiska läget i omvärlden samt ständig teknisk utveckling utgör också faktorer som påverkat innehållet i programförslaget.

Säkerhetsprogrammet föreslås utöva övergripande styrning av stadens åtaganden inom ramen för *Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*, samt utgöra det styrdokument för arbetet med krisberedskapen som alla kommuner ska ha i enlighet med MSB:s och SKL:s överenskommelse om kommunernas krisberedskap för åren 2019-2022. Programmet innehåller dessutom övergripande samordning av det olycksförebyggande arbetet. Det innebär att säkerhetsprogrammet och Storstockholms brandförsvars handlingsprogram tillsammans utgör det handlingsprogram för olycksförebyggande arbete som staden ska ha enligt *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor*. Därutöver innehåller programmet övergripande inriktning för arbetet med civilt försvar, säkerhetsskydd samt otillåten påverkan och hot och våld mot anställda. Även arbetet med informationssäkerhet belyses övergripande i programmet.

Förslaget till säkerhetsprogram anger att säkerhetsarbetet ska ske samordnat och med en tydlig ansvarsfördelning så att stadens samlade resurser används i relation till de mest framträdande behoven.

Fokusområden

Säkerhetsprogrammet gör en uppdelning av arbetet i fem sammanlänkande fokusområden:

1. *Krisberedskap*

Krisberedskap handlar för en kommun om att upprätthålla verksamheten även vid oönskade händelser som är utanför det vanliga och vardagliga.

2. *Civilt försvar*

Civilt försvar och militärt försvar utgör tillsammans Sveriges totalförsvar och är all den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Kommunerna är viktiga aktörer i återuppbyggnaden av det civila förvaret.

3. *Säkerhetsskydd och Informationssäkerhet*

Säkerhetsskydd handlar om att skydda säkerhetskänslig verksamhet mot antagonistiska hot som spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan ge allvarliga konsekvenser för Sveriges säkerhet.

4. *Förebygga olyckor*

En olycka avser en plötsligt inträffad händelse som har medfört eller kan befaras medföra skada.

5. *Otillåten påverkan samt hot och våld mot anställda*

Otillåten påverkan är hot, våld eller trakasserier som syftar till att påverka förtroendevaldas och myndighetsföreträdares yrkes- eller myndighetsutövning.

För respektive område beskrivs också hur stadens arbete ska bedrivas för att nå resultat.

Ansvarsfördelning

Säkerhetsarbetet i Stockholms stad ska bedrivas på såväl central som lokal nivå. Den centrala nivån utgörs av kommunstyrelsen och den lokala nivån utgörs av bolagsstyrelser, stadsdels- och facknämnder. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för stadens säkerhet och för att lagstiftningen på området efterlevs.

På central nivå ska det finnas ett rådgivande säkerhetsråd för de risk- och säkerhetsfrågor som kräver stadsövergripande samordning.

På lokal nivå ska det finnas en utsedd säkerhetssamordnare som ansvarar för att samordna och förankra säkerhetsarbetet. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska också ha en utsedd informationssäkerhetssamordnare.

Systematiskt säkerhetsarbete

Säkerhetsarbetet ska i så stor utsträckning som möjligt integreras i stadens ordinarie styr- och ledningsmodell. Nämnder och bolagsstyrelser ska i samband med ordinarie verksamhetsplanering formulera egna mål och aktiviteter med utgångspunkt i säkerhetsprogrammet, stadens budget och den verksamhetsspecifika risk- och sårbarhetsanalysen (RSA).

Nämnder och bolagsstyrelser ska identifiera hot, risker och sårbarheter i sina respektive verksamheter och löpande vidta åtgärder. Detta för att minska både sannolikheten för att oönskade händelser ska inträffa och konsekvenserna om de ändå skulle göra det. Som ett sista steg ska en beroendeanalys genomföras och kontinuitetsplaner upprättas för kritiska beroenden, som exempelvis bemanning, elektricitet och telekommunikation.

Varje nämnd och bolag ska ha en aktuell och långsiktig handlingsplan för de mest framträdande riskerna i verksamheten.

Trafikkontorets synpunkter och förslag

Trafikkontoret anser att det är av stor vikt att staden bedriver ett säkerhetsarbete som utgår från stadens höga ambition för säkerhetsfrågorna och som också ligger i linje med gällande lagstiftning och andra relevanta riktlinjer. Att samla styrningen av dessa frågor i ett stadsövergripande styrdokument utgör enligt trafikkontoret en förutsättning för att nå framgång i arbetet. Trafikkontoret gör också bedömningen att det föränderliga, säkerhetspolitiska omvärldsläget och Stockholms särskilda förutsättningar påkallar att stadens arbete med säkerhetsfrågor har en strategisk inriktning.

Flera av de krav som ställs på nämnder och bolag för att uppnå ett tryggare och säkrare Stockholm hanterar trafikkontoret redan i dagsläget. I linje med tidigare trygghets- och säkerhetsprogram speglas en ambitionsnivå i det nya programmet som innebär en ökad vikt på analys, systematisering och inrapportering i kombination med ökad samverkan.

Trafikkontoret ställer sig bakom helheten i stadsledningskontorets förslag till säkerhetsprogram med en reservation för vissa mindre justeringar eller förtydliganden.

Synpunkter och förslag

Att ge både säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet lika stor betydelse och visa att de är sammanlänkande innebär en stor utmaning. Med "egna" program kommer varderas omfattning att

kräva tydligare riktlinjer och kompletterande tillämpningsanvisningar från kommunstyrelsen.

Ett av förra trygghets- och säkerhetsprogrammets fokusområde, *Förebygga brott*, är nu inte bland de fem som föreslås i det nya programmet. Detta fokusområde kommer istället att återfinnas inom trygghetsprogrammet vilket enligt trafikkontorets mening kan medföra en risk för otydlighet inom planeringen av det fysiska skyddet, t.ex. larmhantering och kameraövervakning.

Vad gäller avsnitten om ansvarsfördelning föreslår programmet att det ska finnas ett riskhanteringsråd på central nivå men inget på lokal nivå, vilket det krävdes i tidigare program. Utan ett lokalt riskhanteringsråd anser trafikkontoret att det på annat sätt måste säkerställas att varje nämnd och bolag har säkerhetsfrågorna på agendan. Faran kan bli att alla säkerhetsfrågor endast avhandlas reaktivt, dvs när det har hänt och inte proaktivt som hela programmet förespråkar.

Vidare gör programmet också en förändring när det gäller direktivet att det ska finnas tilldelade resurser i form av säkerhetssamordnare och informationssäkerhetssamordnare men ingen säkerhetsskyddssamordnare. Enligt trafikkontorets uppfattning innebär detta att all säkerhetsskyddsadministrering då måste skötas centralt från stadsledningskontorets säkerhetsavdelning.

Allt säkerhetsarbete och all verksamhetsplanering ska utgå från aktuella och verksamhetsanpassade risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) enligt lagen om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser. Hela det nya programmet genomsyras av en filosofi med ett förebyggande synsätt som utgår från analyser av hot, risker och sårbarheter. Denna filosofi kan enligt trafikkontoret utvecklas ytterligare med erfarenhetsåterföring mellan nämnder och bolagsstyrelser och stadsledningskontoret för att bättre kunna visa på stadens centrala samlade riskbild.

Säkerhetsskyddsanalyser enligt säkerhetsskyddslagstiftningen ska utföras inom varje nämnd och nu sedan uppdateringen inom säkerhetsskyddslagen även inom varje bolag.

I stadsledningskontorets förslag till säkerhetsprogram föreslås det att varje verksamhet inom ramen för den verksamhetsspecifika RSA:n ska bedöma om verksamheten kräver skydd med hänsyn till Sveriges säkerhet. Det blir enligt trafikkontoret fel att inom analysarbetet med RSA samtidigt också utföra en säkerhetsskyddsanalys. Risken är att frågor och säkerhetskänsliga utredningar måste göras för att avgöra sårbarheter som är inom

säkerhetsskyddslagstiftningen och då måste all medverkande personal ha säkerhetsprövats. Samtidigt ska analyser inom RSA bedöma sannolikheter vilket inte är aktuellt inom säkerhetsskyddsanalyser. Trafikkontoret anser att det är mer ändamålsenligt att hålla isär båda dessa analyser och lagrum.

I förslaget till program görs en tydlig förändring i ansvarsfördelningen inom säkerhetsskydd. Tidigare har det inom nämnder och bolag funnits särskilt utsedda säkerhetsskyddssamordnare vilket i det nya programmet är borttaget. En mer central samordning av allt säkerhetsskyddsarbete ska gälla som styrs från stadens säkerhetsskyddschef. För trafikkontoret innebär detta längre handläggningstider inom projektutveckling och inom förvaltningens underhållsarbeten. Säkerhetsskyddsavtal ska utifrån förvaltningens säkerhetsskyddsanalys tecknas med leverantörer och anbudsgivare. Säkerhetsprovningar med bakgrundskontroller, intervjuer och registerkontroller hos säkerhetspolisen ska utföras, vilket nu enligt förslaget måste administreras centralt. Frågor om vilken säkerhetsklass som råder och på vilken säkerhetsnivå en leverantör kan få ta del av information är enligt trafikkontorets mening vardagsärenden som måste hanteras snabbt och effektivt. Det som även talar för ett lokalt inflytande är att förvaltningen i vardagen utför sin egen myndighetsutövning och ska sedan inom ramen för säkerhetsskyddslagstiftningen fatta beslut om sin egen unika säkerhetsanalys.

Incidentrapporteringen inom staden kan utvecklas mer enligt trafikkontoret. En tydligare ansvarsfördelning efterlyses med krav på uppföljning och kunskapsåterföring. Trafikkontoret anser vidare att incidenter inom informationssäkerhet och säkerhetsskydd måste kunna administreras lokalt. De störningar och incidenter som faller inom det s.k. NIS-direktivet måste snabbt (inom 6 tim) kunna bedömas lokalt om de ska rapporteras inom ramen för lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster eller inom säkerhetsskyddslagstiftningen. Detta ställer stora krav på lokal kompetens inom säkerhetsskydd, informationssäkerhet och riskhantering i varje nämnd och bolagsstyrelse.

Avslutningsvis anser trafikkontoret att säkerhetsprogrammet 2020-2023 ändå ligger i linje med ambitionen att nå målet med en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i. Kontoret ställer sig bakom helheten i programmet med ovan framförda synpunkter.

Slut

Bilagor

1. Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023,
Dnr KS 2019/1543